

**PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO  
V OLOMOUCI**

**PEDAGOGICKÉ PŘEDMĚTY VE SPOLEČNÉM ZÁKLADU  
UČITELSKÝCH OBORŮ**

**(Studijní předměty a jejich obsah v akademickém roce 2019/20)**

Danuše Nezvalová

## Předmět: **Obecná a školní didaktika**

Určeno: 3.r. učitelského studia

Počet hodin: 1/1h/týdně    Forma: 1h přednáška + 1h seminář    Semestr: zimní  
Ukončeno: zkouška

**Formy výuky studijního předmětu:** přednáška +seminář

**Způsob ukončování studijního předmětu:**        zk

### **Stručná anotace předmětu:**

Předmět poskytuje studentům informace o základních pojmech a teoriích v oblasti vzdělávání. Pozornost je věnována základním didaktickým kategoriím a vytváření dovedností budoucích učitelů s nimi tvořivě pracovat. Je základem pro studium oborových didaktik.

### Cíl:

- Objasnit základní principy vzdělávání;
- Porozumět základním pojmům obecné didaktiky;
- Propojit teorii se vzdělávacími potřebami studentů.

### Obsah:

Školská politika ČR. Školská politika v zemích Evropské unie. Proměny soudobé evropské společnosti v oblasti hospodářské, politické a sociální jako východiska školské politiky v EU. Cíle vzdělávání v zemích EU. Strukturální modely povinného vzdělávání v EU. Vzdělávací priority EU. Základní pojmy. Výuka. Vyučování. Učení. Soudobé teorie vzdělávání. Obsah vzdělávání. Konstruktivismus a přírodovědné vzdělávání. Integrace v přírodovědném vzdělávání. Výukové cíle. Metody výuky. Organizační formy výuky. Kurikulární tvorba. Kurikulum v zemích EU. Hodnocení žáků ve výuce. Didaktické testy. Učební úlohy. Pedagogický výzkum.

### **Odborná literatura:**

ČAPEK, R. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015.

BÍLEK, M. RYCHTERA, J. *Integrovaná výuka přírodovědných předmětů*. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

BÍLEK, M. RYCHTERA, J. *Konstruktivismus ve výuce přírodovědných předmětů*. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002.

KOLÁŘ, Z., ŠIKULOVÁ, R. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada, 2005.

MAŇÁK, ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido: 2003.

NEZVALOVÁ, D. *Kompetence a standardy v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc, UP, 2007. Dostupné na <http://esfmoduly.upol.cz>

NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

NEZVALOVÁ, D. (ed) *Konstruktivismus a jeho aplikace v integrovaném pojetí přírodovědného vzdělávání*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2006. Dostupné na: [www.science.upol.cz](http://www.science.upol.cz)

NEZVALOVÁ, D. (ed) *Integrovaná přírodověda*. Olomouc: vydavatelství UP, 2006. dostupné. [www.science.upol.cz](http://www.science.upol.cz)

PASCH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál 1998

PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. Brno: MU, 1996.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál 1996.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2010.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014

### **1. Školská politika ČR. Školská soustava v ČR, současný stav, vývojové tendence, koncepce školství.**

*Odkazy:*

NEZVALOVÁ, D. *Trendy ve vzdělávací politice*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

*Hlavní směry strategie vzdělávací politiky do roku 2020*. Dostupné na: [www.msmt.cz](http://www.msmt.cz)

*Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020*. Dostupné na: [www.msmt.cz](http://www.msmt.cz)

*Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky*. Dostupné na: [www.msmt.cz](http://www.msmt.cz)

*Úlohy:*

1. Na základě studia koncepčních materiálů MŠMT ČR uveďte základní trendy školské politiky v sekundárním vzdělávání.
2. Uveďte hlavní směry strategie vzdělávací politiky a doplňte svým komentářem.

### **2. Školská politika v zemích Evropské unie. Vzdělávací priority EU. Cíle vzdělávání v zemích EU. Strukturální modely povinného vzdělávání v EU.**

*Odkazy:*

NEZVALOVÁ, D. *Evropské dimenze vzdělávání*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

*Úlohy:*

1. Porovnejte přístupy ke vzdělávání v ČR a EU.
2. Porovnejte vzdělávací struktury v ČR a EU.
3. Porovnejte cíle vzdělávání v ČR a EU.

### **3. Základní pojmy. Výuka. Vyučování. Vzdělávání. Soudobé teorie vzdělávání. Obsah vzdělávání. Transformace vědní disciplíny ve výukový předmět. Některé současné trendy: Integrace. Inkluze. Diferenciace. Koedukace.**

*Odkazy:*

BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998.

NOVOTNÝ, P., POL, M. (eds) *Vybraní kapitoly ze školní pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2002.

PASCH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál 1998

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál 1997.

SEEBAUER, R. *Vybraná hesla ke školní pedagogice*. Brno: Paido 1998.

*Vymezení integrace a inkluze ve vzdělávacím procesu*. Dostupné na: <http://osobnostnirozvojpedagoga.cz/moduly/>

*Úlohy:*

1. Na základě studia literatury charakterizujte výukový proces a objasněte pojmy výuka, vyučování a vzdělávání.
2. Charakterizujte stručně soudobé teorie vzdělávání a porovnejte je.
3. Vysvětlíte pojmy: Integrace. Inkluze. Diferenciace. Koedukace. Uveďte váš názor na tyto trendy ve vzdělávání.

#### **4. Konstruktivismus a přírodovědné vzdělávání. Aspekty konstruktivismu ve vzdělávání. Konstrukce poznání. Řízené vyučování versus autoregulace učení.**

*Odkazy:*

NEZVALOVÁ, D. (ed) *Konstruktivismus a jeho aplikace v integrovaném pojetí přírodovědného vzdělávání*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2006. Dostupné na:

<http://www.science.upol.cz>

BÍLEK, M. RYCHTERA, J. *Konstruktivismus ve výuce přírodovědných předmětů*. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

LAMANAUSKAS, V. VILKONIENE, M. *European Dimension in Integrated Science Education*. Olomouc. Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://www.iqst.upol.cz>.

NEZVALOVÁ, D. *Inovace v přírodovědném vzdělávání*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010. Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>

*Úlohy:*

1. Objasněte aspekty konstruktivismu ve vzdělávání.
2. Vysvětlíte teorii konstruktivismu v přírodovědném vzdělávání a význam konstruktivismu pro přírodovědné vzdělávání.
3. Charakterizujte základní principy poznávání žáků v přírodovědném vzdělávání z pohledu konstruktivismu.
4. Porovnejte tradiční a konstruktivistický přístup.

#### **5. Integrace v přírodovědném vzdělávání. Srovnání přístupu ke koncipování obsahu vzdělání u nás a v zahraničí.**

*Odkazy:*

NEZVALOVÁ, D. (ed) *Integrovaná přírodověda*. Olomouc: vydavatelství UP, 2006. Dostupné na: [www.science.upol.cz](http://www.science.upol.cz)

BÍLEK, M. RYCHTERA, J. *Integrovaná výuka přírodovědných předmětů*. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

LAMANAUSKAS, V. VILKONIENE, M. *European Dimension in Integrated Science Education*. Olomouc. Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://www.iqst.upol.cz>.

HEJNOVÁ, E. *Integrovaná výuky přírodovědných předmětů na základních školách v českých zemích-minulost a současnost*. Scientia in educatin 2(2), 2011, s. 77-90. Dostupné na: [www.scied.cz](http://www.scied.cz)

Úlohy:

1. Vysvětlíte integraci v přírodovědném vzdělávání a uveďte výhody a nevýhody tohoto přístupu.
2. Pokuste se navrhnout téma integrovaného celku ve vašem oboru a stručně vymezte jeho obsah.

**6. Výukové cíle. Taxonomie výukových cílů. Kognitivní, operační a hodnotové cíle ve vztahu k přírodovědnému vzdělání. Hodnotové cíle výuky přírodních věd. Faktor cíle v činnosti učitele a žáků.**

Odkazy:

KALOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2003.

KOLÁŘOVÁ, R., HEJNOVÁ, E. Hlavní cíle přírodovědného vzdělávání na základní škole. In *Ciele vyučovania v novom miléniu* (sborník z konference DIDFYZ 2000). Nitra: Fakulta prírodných vied UKF a pobočka JSMF 2001, s. 37 – 42. ISBN 80-8050-387.

NEZVALOVÁ, D. *Výukový proces*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

ČAPEK, R. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 201

RVP pro G. [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz)

Úlohy:

1. Prostudujte základní cíle vzdělávání na gymnáziu v RVP pro G a vybraném typu střední školy a vzájemně je porovnejte.
2. Uveďte kognitivní, operační a hodnotové cíle přírodovědného vzdělávání.
3. Charakterizujte význam kategorie cíle v přírodovědném vzdělávání.
4. Uveďte některé kognitivní, operační a hodnotové cíle ve vašem aprobačním předmětu, které považujete za důležité.

**7. Metody výuky a jejich modalita. Realizace metod výuky v přírodovědných předmětech.**

Odkazy:

KALOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2003.

MAŇÁK, ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido: 2003.

NEZVALOVÁ, D. *Výukový proces*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha, Portál 1996.

ČAPEK, R. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. . Praha: Grada, 2010

*Úlohy:*

1. Porovnejte informačně receptivní a problémové metody z pohledu činnosti učitele a žáků.
2. Porovnejte informačně receptivní a výzkumné metody z pohledu činnosti učitele a žáků.
3. Vyhodnoťte jednotlivé kategorie metod výuky z vlastního pohledu.

### **8. Organizační formy výuky. Speciální didaktické strategie. Kooperativní učení.**

*Odkazy:*

MAŇÁK, ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido: 2003.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha, Portál 1996.

SILBERMAN, M. *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*. Praha: Portál, 1997.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. . Praha: Grada, 2010.

ČAPEK, R. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014

*Úlohy:*

1. Charakterizujte kooperativní vyučování a porovnejte jej se skupinovým vyučováním.
2. Charakterizujte skupinové vyučování. Vyhodnoťte kladné a záporné charakteristiky a uveďte vlastní zkušenosti s touto organizační formou z minulé pozice žáka.
3. Charakterizujte hromadnou, individuální a týmovou organizační formu výuky.

### **9. Kurikulární tvorba. Přístupy ke tvorbě kurikula. Základní definice a klasifikace pojmů. Modul a modulární přístupy v kurikulární tvorbě.**

*Odkazy:*

PASCH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha, Portál 1998.

NEZVALOVÁ, D. *Kurikulární tvorba*. Olomouc: UP, 1997.

NEZVALOVÁ, D. *Rámcový a školní vzdělávací program*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

WALTEROVÁ, E. *Kurikulum*. Brno: MU, 1996.

Materiály pro učitele na portálech: [www.msmt.cz](http://www.msmt.cz); [www.vuppraha.cz](http://www.vuppraha.cz); [www.uiv.cz](http://www.uiv.cz); [www.csicr.cz](http://www.csicr.cz)

*Úlohy:*

1. Navrhněte vzdělávací modul pro vybraný tematický celek.
2. Charakterizujte základní pojmy kurikulární teorie.

## **10. Hodnocení žáků. Charakteristika a význam hodnocení žáků.**

Odkazy:

NEZVALOVÁ, D. *Assessing Science for Understanding*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2009.

Dostupné na: <http://www.igst.upol.cz>

PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. Brno: MU, 1996.

KOLÁŘ, Z., ŠIKULOVÁ, R. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada, 2005.

[www.ceremat.cz](http://www.ceremat.cz); [www.csicr.cz](http://www.csicr.cz)

Úlohy:

1. Porovnejte jednotlivé metody hodnocení a určete jejich výhody a nevýhody.
2. Vyhodnoťte jednotlivé metody hodnocení z vaší zkušenosti bývalého žáka.

## **11. Učební úlohy, jejich klasifikace, konstrukce a charakteristika.**

Odkazy:

JEŘÁBEK, O., BÍLEK, M. *Teorie a praxe tvorby didaktických testů*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010. Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>

CHRÁSKA, M. *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Olomouc, UP 1998.

KALOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2003.

Úlohy:

1. Proveďte analýzu učebních úloh ve vybrané učebnici SŠ.
2. Vytvořte soubor doporučení pro tvorbu učebních úloh.
3. Navrhněte soubor učebních úloh pro vybraný tematický celek.
4. Porovnejte jednotlivé klasifikace učebních úloh.

## **12. Didaktické testy. Klasifikace didaktických testů. Vlastnosti didaktického testu. Charakteristika didaktického testu. Konstrukce didaktického testu.**

Odkazy:

JEŘÁBEK, O., BÍLEK, M. *Teorie a praxe tvorby didaktických testů*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010. Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>

CHRÁSKA, M. *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Olomouc, UP 1998.

[www.ceremat.cz](http://www.ceremat.cz): Didaktický test.

SCHINDLER, R. a kol. *Rukověť autora testových úloh*. Dostupné na: <http://www.ceremat.cz>

Úlohy:

1. Vyberte libovolný didaktický test a uveďte, jak splňuje základní požadavky, kladené na konstrukci testu.
2. Vytvořte didaktický test pro vybraný tematický celek.

### **13. Pedagogický výzkum. Příprava pedagogického výzkumu. Kvalitativní výzkum.**

*Odkazy:*

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. Cesty pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2004.

*Úlohy:*

1. Navrhněte kvalitativní výzkum a realizujte jej.

#### ***Hodnocení studenta***

*Student je hodnocen v průběhu kurzu. Toto hodnocení sestává z hodnocení portfolia (projektu, seminární práce), písemné nebo ústní zkoušky. V konečném hodnocení mají jednotlivé položky následující počet bodů:*

1. Písemná zkouška nebo ústní zkouška *max. počet bodů.. ..90*
2. Portfolio-projekt-seminární práce *max. počet bodů.. 60*

*Výsledek*

| <i>Počet bodů</i> | <i>Hodnocení</i> |
|-------------------|------------------|
| <i>150 - 135</i>  | <i>A</i>         |
| <i>134 - 120</i>  | <i>B</i>         |
| <i>119 - 105</i>  | <i>C</i>         |
| <i>104 - 90</i>   | <i>D</i>         |
| <i>89 – 75</i>    | <i>E</i>         |
| <i>74 - 0</i>     | <i>F</i>         |



**Název studijního předmětu :** *Výukový proces*

**Typ studijního předmětu:** povinný

**Rozsah studijního předmětu:** 1 hod./týden, kredity 2  
jiný způsob vyjádření rozsahu předmětu : p+s: ZS:1+1

**Formy výuky studijního předmětu:** přednáška + seminář

**Způsob ukončování studijního předmětu:** zk

**Stručná anotace předmětu:**

Předmět poskytuje studentům informace o postupech a činnostech učitele ve výuce. Pozornost je věnována základním didaktickým kategoriím a vytváření dovedností budoucích učitelů s nimi tvořivě pracovat.

Cíl: student dokáže:

- Integrovat teoretické poznatky obecné didaktiky se současnou praxí ve škole.
- Pochopit roli žáka a učitele ve výukovém procesu.
- Charakterizovat rámcové vzdělávací programy ZŠ a SŠ.
- Umět se orientovat ve vzdělávacích programech.
- Vytvořit základní dovednosti pro tvorbu školního vzdělávacího programu.
- Charakterizovat a aplikovat jednotlivé didaktické kategorie.
- Plánovat a organizovat výuku.

Obsah:

Řízení školství v ČR. Právní normy pro činnost učitele a školy. Organizace školy. Kompetence učitele. Kompetence žáka. RVP a ŠVP. Výukové cíle a jejich tvorba. Faktor cíle v činnosti učitele a žáků. Realizace metod výuky. Aktivizující metody výuky. Problémové vyučování. Kooperativní učení. Projektové vyučování. Organizační formy výuky. Strategie a techniky výuky. Učební úlohy ve výukovém procesu. Teorie a praxe tvorby didaktických testů. Vyučovací hodina, její plánování, řízení a hodnocení. Příprava na vyučovací hodinu. Hospitace ve vyučovací hodině. Analýza vyučovacích hodin. Hodnocení výuky. Hodnocení žáka ve výuce. Počáteční vzdělávání učitelů v ČR a EU.

**Odborná literatura:**

ČAPEK, R. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015.

KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002.

MAŇÁK, ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido: 2003.

NEZVALOVÁ, D. *Kompetence a standardy v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2007. Dostupné na <http://esfmoduly.upol.cz>

NEZVALOVÁ, D. *Výukový proces*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

NEZVALOVÁ, D. *Assessing Science for Understanding*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2009.

Dostupné na: <http://www.iqst.upol.cz>

NEZVALOVÁ, D. *Inovace v přírodovědném vzdělávání*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010.

Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>

PASCH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál 1998

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál 1996.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál 1997.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2010.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014

### **1. Řízení školství v ČR. Právní normy pro činnost učitele a školy. Organizace školy. Školní řád. Školský zákon a RVP a ŠVP. Kultura školy. Školní dokumentace. ČŠI a její činnost.**

Odkazy:

HÝBLOVÁ, R. *Školská legislativa*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010. Dostupné na:

<http://www.zvyp.upol.cz>

Webové stránky ČŠI a MŠMT: [www.csicr.cz](http://www.csicr.cz); [www.msmt.cz](http://www.msmt.cz)

Úlohy:

1. Objasněte pojem kultura školy. Na základě své zkušenosti žáka střední školy charakterizujte kulturu této školy.
2. Analyzujte školní řád libovolně vybrané škol. Jaké změny doporučujete?
3. Charakterizujte činnost ČŠI.

### **2. Pojem kompetence. Kompetence žáka. Kompetence učitele.**

Odkazy:

KOLÁŘOVÁ, R. a kol. *Co by měl žák základní školy umět z fyziky, chemie a přírodopisu*. 1. vyd. Praha: Prometheus, 1998. 88 s. ISBN 80-7196-110-8.

NEZVALOVÁ, D. *Kompetence a standardy v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2007. Dostupné na <http://esfmoduly.upol.cz>

Rámcové vzdělávací programy pro ZŠ a SŠ. Dostupné na: [www.vuppraha.cz](http://www.vuppraha.cz); [www.uiv.cz](http://www.uiv.cz); [www.csicr.cz](http://www.csicr.cz)

Úlohy:

1. Prostudujte některou z klasifikací kompetencí učitele a uveďte ty kompetence, které z vašeho hlediska považujete za základní.
2. Na základě studia RVP pro gymnázia vymezte kompetence žáka a objasněte jejich obsah.

### **3. Osobnost žáka. Učební činnost žáka.. Prekoncepty. Motivace a zájem žáků. Učitel a problémový žák. Nadaný žák. Práce s talentovanými žáky v přírodovědných předmětech.**

Odkazy:

ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Univerzita Karlova, 1993.

HOLUBOVÁ, R. *Výzkum prekonceptů*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2007. Dostupné na [www.science.upol.cz](http://www.science.upol.cz)

AUGER, M.T., BOUCHARLAT, CH. *Učitel a problémový žák*. Praha, Portál, 2005.

KLUIBER, Z. *Tvořivost učitele a účastníci fyzikálních soutěží*. Praha: ARSCI, 2004

CALÁBEK P., ŠVRČEK J., VANĚK V., ZHOUF J. *Péče o matematické talenty v České republice*. UP Olomouc 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

Úlohy:

1. Uveďte některé příklady práce s talentovanými žáky ve vašem předmětu.
2. Uveďte některé příklady práce s problémovými žáky. Využijte svých zkušeností jako žáka.

#### **4. Osobnost učitele. Výuková činnost učitele. Verbální a neverbální komunikace. Dotazovací styl učitele.**

Odkazy:

KYRIACOU, CH. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha, Portál 1996..

PAŘÍZEK, V. *Učitel v nezvyklé školní situaci*. Praha: SPN, 1990.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2010.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014

Úlohy:

1. Zamyslete se nad činností učitelů během vaší školní docházky. Jaké jejich přístupy hodnotíte pozitivně a které negativně?
2. Jaké jsou vaše představy o činnosti učitele? Pokuste se charakterizovat vaše pojetí výuky.

#### **5. Kurikulum ve škole. RVP, ŠVP**

Odkazy:

[www.vuppraha.cz](http://www.vuppraha.cz); [www.nuov.cz](http://www.nuov.cz); [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz); [www.ceremat.cz](http://www.ceremat.cz)

Úlohy:

1. Prostudujte Rámcový vzdělávací program pro gymnázia a vymezte jeho základní principy, které budou důležité pro vaši praxi.
2. Popište jednotlivé části ŠVP.
3. Představte si, že vytváříte ŠVP na vybrané střední škole. Jste součástí týmu, který je odpovědný za části Identifikační údaje, Charakteristika školy, Charakteristika školního vzdělávacího programu. Navrhněte tyto části ŠVP.
4. Představte si, že vytváříte ŠVP na vybrané základní škole. Jste součástí týmu, který je odpovědný za části Učební plán, Učební osnovy. Navrhněte tyto části ŠVP.

#### **6. Plánování vyučovací hodiny. Didaktická analýza učiva. Cíle ve vyučovací hodině.**

Odkazy:

KALOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2003.

NEZVALOVÁ, D. *Výukový proces*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha, Portál 1996.

Úlohy:

1. Vyberte si libovolný tematický celek a formulujte výukové cíle. Předved'te, jak seznámíte žáky s těmito cíli.
2. Prostudujte cíle vzdělávání vašeho aprobačního předmětu ve všeobecném středním vzdělávání.

**7. Příprava na vyučovací hodinu. Hospitace ve vyučovací hodině. Analýza vyučovacích hodin.**

Odkazy:

KALOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2003.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. . Praha: Grada, 2010.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014

Úlohy:

1. Vypracujte přípravu na vyučovací hodinu ve vašem předmětu.
2. Proved'te analýzu sledované vyučovací hodiny na průběžné praxi.

**8. Realizace vyučovací hodiny. Metody výuky a jejich modality. Realizace metod výuky. Aktivizující metody výuky. Problémové vyučování. Kooperativní učení.**

Odkazy:

ČAPEK, R. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015

KLIČKOVÁ, M. *Problémové vyučování ve školní praxi*. Praha: SPN, 1989.

MAŇÁK, ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido: 2003.

NEZVALOVÁ, D. *Výukový proces*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

Úlohy:

1. Uved'te příklady některých modalit problémové metody včetně realizace.
2. Uved'te příklady některých modalit výzkumné metody včetně realizace.
3. Charakterizujte kooperativní vyučování a uved'te scénář vyučovací hodiny s využitím této strategie.
4. Charakterizujte skupinové vyučování a uved'te scénář vyučovací hodiny s využitím této organizační formy.

**9. Projektové vyučování. Badatelsky orientované vyučování. Organizační formy výuky. Peer instruction. Strategie a techniky výuky.**

Odkazy:

MAŇÁK, ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido: 2003.

NEZVALOVÁ, D. *Inovace v přírodovědném vzdělávání*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010. Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. . Praha: Grada, 2010.

ČAPEK, R. *Moderní didaktika*. Praha: Grada, 2015.

ZORMANOVÁ, L. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2014

### Úlohy:

1. Navrhněte projekt pro projektové vyučování ve vašem předmětu. Navrhněte metodický postup pro začínajícího učitele pro jeho realizaci ve výuce.
2. Navrhněte ve svém předmětu alespoň 3 témata vhodná pro skupinovou práci žáků.
3. Vyhledejte na webových stránkách alespoň 3 témata projektů pro žáky a zhodnoťte je.
4. Navrhněte 3 témata projektů pro žáky včetně metodických doporučení pro učitele.
5. Charakterizujte badatelsky orientované vyučování.
6. Navrhněte příklad badatelsky orientovaného vyučování.

### **10. Základní pojmy. Evaluace. Kvalita, hodnocení, sebehodnocení a sebe-evaluace (autoevaluace). Externí a interní evaluace.**

#### Odkazy:

NEZVALOVÁ, D. *Kvalita v přírodovědném vzdělávání*. In: NEZVALOVÁ, D. *Moduly pro profesní přípravu učitele přírodovědných předmětů a matematiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2008. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz>

JANÍK, T. *Kvalita (ve) vzdělávání*. Praha, MuniPress, 2016.

#### Úlohy:

1. Zamyslete se nad pojmy kvalita a řízení kvality. Představte si, že uvažujete o implementaci řízení kvality ve vaší instituci. Jak byste vysvětlili tyto pojmy svým spolupracovníkům?
2. Uveďte rozdíly mezi evaluací a hodnocením.
3. Kvalita školy je posuzována na různých úrovních. Je přirozené, že všichni nemají stejná hlediska. Uveďte alespoň některá hlediska, o kterých se domníváte, že jsou žáky a rodiči považována za nejdůležitější.

### **11. Hodnocení žáků. Alternativní metody hodnocení. Autentické hodnocení. Sebehodnocení žáka. Portfolio.**

#### Odkazy:

PRŮCHA, J. *Pedagogická evaluace*. Brno: MU, 1996.

KOLÁŘ, Z., ŠIKULOVÁ, R. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada, 2005.

NEZVALOVÁ, D. *Assessing Science for Understanding*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2009.

Dostupné na: <http://www.iqst.upol.cz>

NEZVALOVÁ, D. *Inovace v přírodovědném vzdělávání*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010.

Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>

[www.cermat.cz](http://www.cermat.cz); [www.csicr.cz](http://www.csicr.cz); [www.vuppraha.cz](http://www.vuppraha.cz); [www.nuos.cz](http://www.nuos.cz)

#### Úlohy:

1. Porovnejte jednotlivé metody hodnocení a určete jejich výhody a nevýhody.
2. Navrhněte formy sebehodnocení žáků ve vašem předmětu.
3. Charakterizujte žákovské portfolio. Navrhněte možnosti použití ve výuce.

## 12. Teorie a praxe tvorby didaktických testů. Učební úlohy ve výuce.

Odkazy:

JEŘÁBEK, O., BÍLEK, M. *Teorie a praxe tvorby didaktických testů*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2010. Dostupné na: <http://www.zvyp.upol.cz>

CHRÁSKA, M. *Úvod do metodologie pedagogického výzkumu*. Olomouc, UP 1998.

[www.ceremat.cz](http://www.ceremat.cz): Didaktický test.

SCHINDLER, R. a kol. *Rukověť autora testových úloh*. Dostupné na: [www.ceremat.cz](http://www.ceremat.cz)

Úlohy:

1. Navrhněte didaktický test pro vybraný tematický celek.
2. Navrhněte soubor učebních úloh pro vybraný tematický celek a proveďte jejich analýzu.
3. Zvolte soubor učebních úloh v některé učebnici vašeho aprobačního předmětu a proveďte jejich analýzu.

## 13. Učitel. Učitelské povolání. Počáteční příprava učitelů v ČR a EU. Profese učitele. Kariérní řád pro učitele.

Odkazy:

*Učitelské povolání v Evropě*. Dostupné na: <http://www.uiv.cz/clanek/379/701>

NEZVALOVÁ, D. *Přístupy k pregraduální přípravě učitelů v edukačně vyspělých zemích*. In: *Historika, současnost a perspektivy učitel'ského vzdělávání*. Zborník příspěvků z mezinárodně konference. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2005, s. 35-43. ISBN 80-8083-107-6.

Úlohy:

1. Porovnejte učitel'ské vzdělávání v zemích EU.

### Hodnocení studenta

*Student je hodnocen v průběhu kurzu. Toto hodnocení sestává z hodnocení portfolia (projektu, seminární práce), písemné nebo ústní zkoušky. V konečném hodnocení mají jednotlivé položky následující počet bodů:*

- |                                       |                      |
|---------------------------------------|----------------------|
| 1. Písemná zkouška nebo ústní zkouška | max. počet bodů.. 90 |
| 2. Portfolio-projekt-seminární práce  | max. počet bodů.. 60 |

Výsledek

| Počet bodů | Hodnocení |
|------------|-----------|
| 150 - 135  | A         |
| 134 - 120  | B         |
| 119 - 105  | C         |
| 104 - 90   | D         |
| 89 - 75    | E         |
| 74 - 0     | F         |

**Název studijního předmětu : Akční výzkum**

**Typ studijního předmětu:** povinný

**Rozsah studijního předmětu:** 1 hod./týden

**Formy výuky studijního předmětu:** cvičení

**Způsob ukončování studijního předmětu:** zápočet

**Stručná anotace předmětu:**

Předmět poskytuje studentům informace o základních pojmech a teoriích v oblasti reflexe a akčního výzkumu v profesní přípravě budoucího učitele. Pozornost je věnována aplikacím akčního výzkumu a jeho možnostem a významu v pedagogické praxi. Studenti budou disponovat základními dovednostmi pro vytváření plánů akčního výzkumu, analýzy a interpretace získaných dat a vytváření dovedností budoucích učitelů s nimi tvořivě pracovat.

**Cíl:** Student/ka dokáže:

- Definovat a objasnit základní pojmy akčního výzkumu.
- Klasifikovat a charakterizovat typy akčního výzkumu.
- Realizovat akční výzkum.
- Posuzovat vhodnost metod sběru a analýzy dat, hodnotit a vytvářet závěrečné zprávy z akčního výzkumu.

**Obsah:**

Prekoncepty a subjektivní teorie budoucího učitele. Reflexe a sebereflexe. Akční výzkum, definice, charakteristika a cíle akčního výzkumu. Rozdíly mezi akčním výzkumem a jinými typy výzkumu. Aplikace akčního výzkumu - vhodná témata a prostředí. Organizace akčního výzkumu. Plán akčního výzkumu. Metody akčního výzkumu. Analýza a interpretace dat, závěrečná zpráva. Tvorba modelových příkladů akčního výzkumu.

**Odborná literatura:**

JANÍK, T. (2004) Akční výzkum jako cesta ke zkvalitňování pedagogické praxe. [http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD\\_VTMP\\_KVTMP/Akcni\\_vyzkum.pdf](http://www2.tf.jcu.cz/~bauman/KPD_VTMP_KVTMP/Akcni_vyzkum.pdf)

JANÍK, T. (2003) Akční výzkum pro učitele Příručka pro teorii a praxi. [https://is.muni.cz/el/1441/jaro2006/ZS1BP\\_ZPM/um/um/TJ\\_akcni\\_vyzkum.pdf](https://is.muni.cz/el/1441/jaro2006/ZS1BP_ZPM/um/um/TJ_akcni_vyzkum.pdf)

NEZVALOVÁ, D. (2007) *Pedagogická praxe v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky pro střední školy*. Olomouc, Vydavatelství UP. Dostupné na: <http://esfmoduly.upol.cz/publikace/praxe.pdf>

CALHOUN, E.F. (1993) *Action Research: Three Approaches*. Educational Research, 51(2), 1993. s. 62-65.

KORTHAGEN, F.A.J.(1992). *Techniques for stimulating reflection in teacher education seminars*. Teaching and Teacher Education 8, (3), p. 265-274.

KEMMIS, S. (1983). *Action research*. In: Husen, T., Postlethwaite, T. (Eds) International Encyclopaedia of Education: Research and Studies. Oxford: Pergamon, 1983.



SAGOR, R. (1992) *How to conduct collaborative action research*. Alexandria, V.A.: Association for supervision and Curriculum Development, 1992.

SCHMUCK, R.A. *Practical action research for change*. Arlington Heights, Illinois: SkyLight Professional Development, 1997.

STRINGER, E.T (1996) *Action research: a handbook for practitioners*. Thousands Oaks, California: Sage Publications, 1996.

### **1. Prekoncepty a subjektivní teorie budoucího učitele. Reflexe a sebereflexe. Typy reflexe.**

*Úlohy:*

1. Na základě studia literatury porovnejte pojetí jednotlivých autorů k individuální koncepci učitele. Charakterizujte vaši koncepci výuky.
2. Uveďte některé definice reflexe a sebereflexe na základě studia literatury. Objasněte pojmy reflexe a sebereflexe. Charakterizujte jednotlivé typy reflexe.
3. Proveďte sebereflexi vlastního studia vaší profesní části učitelské přípravy na fakultě.

### **2. Akční výzkum, definice, charakteristika a cíle akčního výzkumu.**

*Úlohy:*

1. Popište historii vzniku akčního výzkumu.
2. Objasněte pojem akční výzkum. Proveďte charakteristiku akčního výzkumu.
3. Popište cíle akčního výzkumu.

### **3. Typy akčního výzkumu. Rozdíly mezi akčním výzkumem a tradičním výzkumem.**

*Úlohy:*

1. Uveďte základní typy akčního výzkumu a navrhnete jejich možnosti ve výuce.
2. Charakterizujte proaktivní, reaktivní a kooperativní akční výzkum a navrhnete jeho příklad pro pedagogickou praxi.

### **4. Fáze a úrovně akčního výzkumu.**

*Úlohy:*

1. Popište a vysvětlete Elliottovo schéma akčního výzkumu.
2. Uveďte jednotlivé fáze Elliottova schématu včetně příkladů. V jakých fázích tedy akční výzkum probíhá?

### **5. Metody akčního výzkumu.**

*Úlohy:*

1. Uveďte a charakterizujte metody hledání a vytváření východisek akčního výzkumu.



2. Uveďte a charakterizujte metody získávání a shromažďování dat akčního výzkumu.

### **6. Metody analýzy dat.**

*Úlohy:*

1. Uveďte a charakterizujte metody analýzy dat akčního výzkumu.
2. Které metody považujete za realizovatelné ve školní praxi?

### **7. Prezentace výsledků akčního výzkumu.**

*Úlohy:*

1. Navrhněte způsoby prezentace výsledků akčního výzkumu a uveďte praktický příklad.

### **8. Plán akčního výzkumu. Možnosti aplikace akčního výzkumu.**

*Úlohy:*

1. Navrhněte praktický příklad akčního výzkumu a jeho plán.
2. Navrhněte alespoň 3 praktické příklady akčního výzkumu a charakterizujte je.

### **9., 10., 11., 12., 13. Tvorba modelových příkladů akčního výzkumu. Konkretizace akčního výzkumu v pedagogické přípravě učitele a školní praxi. (Dr. Holubová, Dr. Slezáková)**

#### ***Hodnocení studenta***

*Student/ka je hodnocen/a v průběhu kurzu, který je ukončen zápočtem. Student/ka si vybere jednu z nabízených úloh na začátku semestru. V průběhu semestru zpracovává toto téma a ve stanoveném termínu (posloupnost časová-v souladu s tématem) výsledky své práce prezentuje. Délka prezentace (vypracované v power pointu) je max. 10 min. Dále řídí diskusi k tomuto tématu a prokazuje tak, že danému tématu plně porozuměl/a. Student/ka neuspěl/a, pokud z neomluvitelných důvodů prezentaci nerealizuje. Nejpozději do konce listopadu odevzdá návrh akčního výzkumu v rozsahu max. 2s v tištěné formě.*

